

Jože Krašovec

Vrnitev k virom teologije

Ob srečanju predavateljev teoloških fakultet Univerze v Gradcu in Univerze v Ljubljani (Seggauburg, 19. oktober 2002)

Kriza je beseda, ki je značilna za današnje pogovore o položaju Cerkve, o duhovnih poklicih, sodobni teologiji in družbi. Predloge za rešitev, ki jih je slišati v teoloških diskusijah, bi lahko razdelili na dve skupini: prilagajanje duhu tega sveta in vrnitev k virom. V Sloveniji je trenutno žal v ospredju težnja po prilagajanju. Ta težnja tako močno vpliva na tokove na Teološki fakulteti, da je prišla v resno nevarnost njena identiteta. Zastopniki neteoloških predmetov so prevzeli vodstvo in so hoteli razmerje med teološkimi in neteološkimi predmeti bistveno spremeniti. To se je zgodilo predvsem v zvezi s predmetnikom za kombinirani dvo-predmetni študij teologije. V isti smeri se odvija tudi javno delovanje Cerkve, saj očitno podlega skušnjavi ideologizacije in politizacije.

Kje je rešitev? Na različne načine že prihaja od spodaj. Verniki se s takšno »teologijo« ne morejo poistovetiti. Nekateri iščejo zatočišče drugod, npr. v sektah, številni drugi se že zavzemajo za samostojno cerkveno smer teološkega izobraževanja. Toliko bolj pomembni so duhovni tokovi, ki vejejo v celotni Evropi, zlasti pa v Katoliški cerkvi in sploh v krščanskih cerkvah. Večina teoloških šol v Evropi in po svetu goji predvsem teološko smer študija. To je edina nenadomestljiva naloga teoloških šol znotraj živih cerkva. V skladu z osnovno nalogo teologije je lansko leto na srečanju katoliških teologov v Gadcu zelo jasno spregovoril kardinal Karl Lehman iz Mainza (gl. *Bulletin RT* 12 (2001), 147-162; *BV* 62 (2002), 421-438). V svoji bistrovidni oceni polarnosti med prilagajanjem in vračanjem k virom teologije je opozoril na besedilo sklepnega dokumenta izrednega zasedanja škofovske sinode za Evropo z dne 13. decembra 1991, ki z nedvomnim soglasjem papeža jasno zatrjuje: »Nova evangelizacija ni nikakršen program za 'restavracijo' nekdanje Evrope, temveč pomoč in spodbuda za odkritje lastnih krščanskih korenin in za vzpostavitev globlje civilizacije, ki bo bolj krščanska in zato bolj človeška. Ta 'nova evangelizacija' živi iz neizčrpnega zaklada razodetja, ki nam je bilo dano v Jezusu Kristusu. Nobenega 'drugega evangelija' ni. Zavestno jo imenujemo 'nova evangelizacija', saj Sveti Duh neprestano

ustvarja novost Božje besede in ljudi nenehno duševno in duhovno prebujajo. Ta evangelizacija je nova tudi zato, ker ni nespremenljivo navezana na določeno civilizacijo, saj mora evangelij Jezusa Kristusa zasijati v vseh kulturah« (BV, str. 427).

Noben zagovornik humanistične in religiološke smeri teološke fakultete ne bo oporekal tej izjavi o temeljni nalogi teologije. Toda zaradi izpodrivanja teologije v korist neteoloških disciplin in modnih metod se vendarle dogaja, da se celo osnovna teološka področja oddaljujejo od korenin, najprej od jezikovnih. Če hočemo doseči, da bodo krščanski viri spregovorili sami po sebi, pomeni najprej, da jih je v vsakem pogledu treba postaviti v središče in jih poglobljeno brati. Če v ospredje stopijo religijska filozofija, religijska psihologija, religijska sociologija in religijska pedagogika, se teološka fakulteta neizbežno spremeni v sekularizirano vedo o religiji. Po tej poti pridemo tako daleč, da sinoda lahko poteka brez Svetega pisma. Namesto nove evangelizacije se dogaja nova ideologizacija Cerkve in samodejna sekularizacija teologije.

V katoliškem izročilu veljata Sveto pismo in apostolsko izročilo za središče in osnovo žive Cerkve. V številnih protestantskih skupnostih se je uveljavilo načelo »sola Scriptura«. Sveto pismo tudi v sekularizirani družbi na splošno priznavajo za temeljni dokument skupne evropske kulture. Vračanje k virom je torej najbolj gotova pot do skupnosti po veri, do ekumenizma in do duhovnih vzgibov sodobne družbe. Nobenega drugega evangelija ni. Če hočemo oznanjati evangelij, ga moramo poznati v globino. Krščansko sporočilo je po samem svojem bistvu misijonarsko. Le to sporočilo lahko oživlja vzajemnost med Cerkvijo, teologijo in družbo. Le to sporočilo lahko tudi zmanjša ostrino kritike misijonarjev sekt, da je Cerkev v svoji temeljni nalogi odpovedala.

Neteološki predmeti na teoloških šolah veljajo za pomožne discipline teologije. Njihova naloga bi morala biti vzgoja v metodi ustrezne aktualizacije oziroma prevajanja dokumentov razodetja. V resnici pogosto prihaja do polarizacije v razmerju do virov krščanstva. Glavni razlog je v nesporazumu, da je aktualizacija oziroma prevajanje virov mogoča brez uporabe virov. Je mogoče krščansko sporočilo zares prevajati v sedanost, če prevajalec sam ni globoko zakoreninjen v svetopisemskem in teološkem izročilu? Kako daleč sega ta nesporazum, najbolj dramatično pričajo tako imenovane katoliške založbe, ki vse drugo raje izdajajo kakor vire krščanske vere in njihovo klasično razlago.

Sveto pismo bolj kot katerikoli religijski dokument pričuje o brez-pogojni osnovi našega bitja. Svetopisemski preroki in številni mistiki so najbolj celostno in dramatično dojemali in doživljali brez-pogojnost edine Božje resničnosti in svetosti. Kot varuhi univerzalnega Božjega razodetja so brez-pogojno Božjo resničnost branili pred napadi vseh ideologov in politikov, ki so širili podobo o Bogu po meri človeškega napuha.

V obratu k Bogu človeška duša odkriva brezpogojnost naše teološke in etične eksistence. V odločilnih trenutkih se človek odloča za Boga ali proti njemu. Usodni razkol med religijo in kulturo je posledica temeljnega obrata od brezpogojne zahteve krščanskega razodetja k obliki brez vsebine, k ideologije brez etike, k konvenciji brez duhovne stvarnosti. Tega razkola ni mogoče premostiti drugače kakor z vračanjem k temeljni vsebini, k brezpogojni osnovi našega bitja. Kakor vedno je tudi v obdobju širjenja poganstva in samodejne sekularizacije teologije vračanje k virom naša prva in poslednja možnost.